

કઠિયારો બન્યો રાજા

— પોપટલાલ મંડલી

ઘણાં વર્ષો પહેલાંની આ વાત છે. એ જમાનામાં અરવલ્લીની પહાડીઓ લીલાંછમ જંગલોથી છવાયેલી રહેતી.

આ પહાડીઓમાં નાનીનાની માનવવસાહતો આવેલી હતી. આવી એક વસાહતમાં અજુબા નામનો ગરીબ કઠિયારો રહેતો હતો.

એ નેકીટેકીવાળો હતો. એ જંગલમાંથી સૂકાં લાકડાં વીણી એનો ભારો બનાવી શહેરમાં જઈ વેચતો. એ કદી લીલું ઝાડ કાપતો નહિ.

એ ગરીબ હતો પણ સંસ્કારે ગરીબ નહોતો. એ પોતાના આચરણથી કોઈને હાનિ ના થાય એની ખાસ કાળજી રાખતો.

એ વિચારતો, ‘ઝાડ તો ધરતીની શોભા છે, ઈશ્વરની કરુણા છે, પંખીનું ઘર છે, પશુઓનો આશ્રમ છે, નાનાં જીવ-જંતુઓની વસાહત છે. ચોખ્ખા વાયુનો વીંજણલો છે.’

એ ફળ, ફૂલ ને પર્ણો આપે છે. મીઠો શીતળ છાંયો આપે છે. વાદળને ખેંચી મેહ વરસાવે

છે. રોગીઓ માટે ઔષધિઓ આપે છે. જળને જમીનમાં સંઘરી રાખે છે. ઘરનું રાયરચીલું આપે છે. સુકાઈને ઊર્જા આપે છે.

વટેમાર્ગુ આવી એના છાંયે હાશ અનુભવે છે. ખેડૂતો બપોરનું ભાતું ખાય છે. બાળકો એની ડાળે હીંચી મસ્તી માણે છે. ઢોર-ઢાંખર બેસી વાગોળે છે. ગોવાળિયાઓ એની ઘટામાં બેસી પાવા વગાડે છે.

આવા ગુણિયલ અને ઉપકારી ઝાડને કપાય નહિ. હેતે એનું જતન કરાય. ઝાઝાં ઝાડ વાવી મલકને રઢિયાળો ને સંપન્નવંતો બનાવાય. જેથી એક માણસ પણ દુઃખી રહે નહિ.

અજુબા એક દિવસ સૂકાં લાકડાં મેળવવા આખું જંગલ ખૂંટી વળ્યો, પણ એને સૂકાં લાકડાં મળ્યાં નહિ. આખરે થાકી હારી એ એક ઝાડ નીચે બેઠો.

એવામાં વનદેવી પ્રગટ થયાં. એ અજુબાને કહેવા લાગ્યાં, ‘વત્સ, હું તારા પર પ્રસન્ન થઈ છું. લીલું ઝાડ નહિ કાપવાની તારી ટેક મને ગમી. તું માગ, જે માગે તે તને આપું.’

અજુબા, ‘દેવી, આપ મારા પર ખુશ થયા એ મારે મન આનંદની વાત છે. મારે કોઈ વસ્તુની જરૂર નથી. છતાં આપના આગ્રહને વશ થઈ માત્ર એક કુહાડો માંગુ છું.’

વનદેવીએ અજુબાને સોનાનો કુહાડો આપ્યો.

અજુબા નિરાશ થઈ કહેવા લાગ્યો, ‘દેવી, મારે સોનાના કુહાડાની જરૂર નથી. લોખંડના કુહાડાની જરૂર છે.’

વનદેવીએ અજુબાને લોખંડનો મજબૂત કુહાડો આપ્યો. સાથે આશીર્વાદ આપ્યા, ‘અજુબા, તું સર્વ રીતે સુખી થા.’

અજુબા વનદેવી પાસેથી લોખંડનો કુહાડો લઈ, પગે લાગી સૂકાં લાકડાં કાપવા જંગલમાં ચાલી નીકળ્યો.

અજુબા હવે પેલા મજબૂત કુહાડાથી સૂકાં તોતિંગ ઝાડ ક્ષણમાત્રમાં કાપી નાખતો. એના ફાડયાં બનાવી ઘરે લાવી થપ્પીમાં ગોઠવતો. શહેરનાં લોકો આવી એની થપ્પીઓ ખરીદી જતા.

અજુબા વનદેવીના આપેલા કુહાડાનો ઉપયોગ કરી સુખી થયો.

એક દિવસ અજુબા રોટલો ખાઈ કૂતરાને રોટલો નાખવા બહાર આવ્યો. બરાબર આ વખતે રાજાનો કૂતરો ફરતો ફરતો એની ઝૂંપડીએ આવ્યો. એણે અજુબાએ નાખેલો રોટલો પ્રેમપૂર્વક ખાધો. ત્યારબાદ એ ગેલમાં આવી નાયવા-કૂદવા લાગ્યો.

રાજા આ સમાચાર જાણી રાજાના રેડ થઈ ગયા. કેમ કે કૂતરો સાત દિવસથી કશું ખાતો નહોતો.

રાજાએ આ રહસ્ય જાણવા રાજપુરોહિતને પૂછ્યું.

રાજપુરોહિત : ‘રાજાજી, આ કૂતરામાં ઉચ્ચ કોટિનો આત્મા વિરાજે છે. એ તમારા શીરાપૂરી ખાઈ વાજ આવી ગયો હતો. એ કોઈ નેકીટેકીવાળા ગરીબનો રોટલો ખાવા ઈચ્છતો હતો.

અજુબા નખશિખ પવિત્ર આચરણવાળો હોઈ તમારા ભૂખ્યા કૂતરાએ એનો રોટલો પ્રેમપૂર્વક ખાધો.’

રાજપુરોહિતના ખુલાસાથી રાજા ખુશ થયો. એણે અજુબાને બોલાવી પોતાનો અંગરક્ષક નીમ્યો.

અજુબા થોડા જ સમયમાં પોતાના આચરણથી રાજાનો વિશ્વાસુ નોકર બની ગયો. રાજા હવે રાજકાજમાં એની સલાહ લેવા લાગ્યો.

એક દિવસ બે સ્ત્રીઓ એક બાળક માટે ઝઘડતી રાજા પાસે આવી. રાજાએ અજુબાની સલાહ લીધી.

અજુબા : ‘હે રાજા, આપ પ્રથમ આ બાળકના બે ટુકડા કરવાનો આદેશ આપો. આ આદેશ સાંભળી સાચી મા રડશે ને ખોટી મા હસશે.’

રાજાએ આ પ્રમાણે ન્યાય કર્યો. ખોટી મા પકડાઈ ગઈ. રાજાએ એને જેલના હવાલે કરી.

એક વખત બે ભાઈઓ એક ઘર માટે ઝઘડતા રાજા પાસે આવ્યા. રાજાએ આ બાબતમાં પૂછતાં અજુબાએ કહ્યું, ‘હે રાજાજી, ઘર એક હોય ને વારસ બે હોય તો એ ઘર નાનાને પોષાય. મોટો ઘર-કુટુંબથી અલગ થાય છે ત્યારે નાનો મા-બાપને પાળે છે. આ કિસ્સામાં ઘર નાનાને આપી મોટા માટે એવડું ઘર બંનેએ મળી બનાવવું જોઈએ.’

રાજાએ આ પ્રમાણે ન્યાય તોળ્યો. બંને ભાઈ ખુશ થયા.

રાજા હવે ઘરડો થવા આવ્યો હતો. એણે પોતાની એકની એક દીકરી સજુબાને અજુબા સાથે પરણાવી. બંનેની જુગતે જોડી મળી.

રાજાએ અજુબાને રાજ્યનો વારસ નીમ્યો. રાજાના મૃત્યુ બાદ અજુબા રાજા થયો.

આમ લીલું ઝાડ નહિ કાપવાની ટેકને લીધે અજુબા કઠિયારામાંથી રાજા બની ગયો !

